

Commemorating Amnesia

7 April – 20 May 2022

With works by
Mona Benyamin
Omer Fast
Johannes Gierlinger
Hiwa K
Eva Kofátková

Curated by
Eleni Riga &
Olympia Tzortzi

calli
rrhoë

Kallirrois 122

Athina 117 41

Thu–Sat 4–8 pm

and upon request

hello@callirrhoe.info

www.callirrhoe.info

Η ικανότητα να θυμόμαστε και να ξεχνάμε, να συνδέουμε το παρελθόν με το παρόν, η μνήμη, η προσωρινή διαταραχή της μνήμης και η λήθη είναι το αποτέλεσμα διαδικασιών επανερμηνείας του παρελθόντος – του παρελθόντος όπως το θυμόμαστε και όπως το μνημονεύουμε. Τι γίνεται όμως αν η μνήμη – η δικιά μας μνήμη – αστοχήσει; Οι προσωπικές αναμνήσεις καταγράφονται μέσα από το φίλτρο των συλλογικών και κοινωνικών μας αναμνήσεων. Οι πράξεις της ανάμνησης και της σκόπιμης λήθης όπως και η δημιουργία των διαφορετικών αφηγήσεων και εκδοχών της ίδιας ιστορίας, ουσιαστικά αποτελούν την ενεργοποίηση και απενεργοποίηση της γνώσης και της δεδομένης πληροφορίας μας και μια ζωντανή ανίχνευση ενός μνημονικού τοπίου. Οι δυσλειτουργίες μνήμης έχουν συνδεθεί με δυσβάσταχτα τραυματικά συμβάντα όπως ο πόλεμος, η κακοποίηση, ατυχήματα ή καταστροφές. Υπό αυτές τις συνθήκες, το σώμα αναπτύσσει μηχανισμούς άμυνας για τη δική του προστασία και συντήρηση. Όπως δηλώνει ο ορισμός, η διασχιστική ψυχογενής αμνησία είναι μια κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο δεν μπορεί να θυμηθεί σημαντικές πληροφορίες για τη ζωή του – πληροφορίες περιορισμένες σε συγκεκριμένους τομείς ή ακόμα και σε ένα μεγάλο μέρος της ζωής του. Συχνά χρησιμοποιούνται οι «καμπύλες λήθης», ένα μοντέλο που υπολογίζει τη μείωση της ικανότητας διατήρησης μνήμης με την πάροδο του χρόνου. Είναι μια καμπύλη που βοηθά να υπολογιστεί ο μέσος χρόνος κατά τον οποίο οι άνθρωποι ξεχνούν πράγματα αν δεν προσπαθήσουν ενεργά να τα ανακαλέσουν στη μνήμη τους. Ο ορισμός της *rememory*, της επαναφοράς μνήμης αναφέρεται σε εκείνες τις στιγμές που έχουν ξεχαστεί και απωθηθεί, που δεν είναι πια οικείες, επειδή έχουν ταφεί για σημαντικό χρονικό διάστημα και αναφέρεται στην ανάκληση τους. Η σχέση μεταξύ μνήμης και αμνησίας, μνήμης και ιστορίας είναι μια σχέση συνεχούς επαναξιολόγησης, που κυμαίνεται από την ταύτιση και την πόλωση έως τις διάφορες μορφές ενσωμάτωσης ή συνύπαρξης. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, δεν είναι ξεκάθαρο αν καταφέρνουμε να θυμηθούμε την ιστορία όπως συνέβη ή αν την ανακατασκευάζουμε από θραύσματα πραγματικών και κατασκευασμένων αναμνήσεων. Ξαναγράφουμε λοιπόν τη μνήμη κάθε φορά που περιγράφουμε μια ανάμνηση;

Οι βασικοί πρωταγωνιστές της ταινίας της Mona Benyamin *Trouble in Paradise* είναι οι γονείς της που δεν μιλούν αγγλικά και διαβάζουν ανέκδοτα από μεταγραμμένες κάρτες τίτλων. Όπως εξηγεί η ίδια η Benyamin, πρόκειται για μια δυσλειτουργική κωμική σειρά που έχει σκοπό να εξερευνήσει το χιούμορ ως μηχανισμό αντιμετώπισης του τραύματος, του πόνου και των ταμπού σε σχέση με τη Nakba και την ισραηλινή κατοχή, παρουσιάζοντας τρία σετ αστειών που κυμαίνονται από το κλασικό μισογυνιστικό είδος, σε αντί-αστεία και σε πολιτιστικά συγκεκριμένο χιούμορ, με σκοπό να εξεταστεί γιατί τα αστεία Nakba δεν εξελίχθηκαν ποτέ πλήρως ως είδος και εισήλθαν στο παλαιστινιακό κυρίαρχο ρεύμα. Και οι δύο γονείς της έχουν περάσει από το Nakba (1948) και το Naksa (1967), αλλά ποτέ δεν μοιράστηκαν τις αναμνήσεις αυτών των μεγάλων γεγονότων εκτοπισμού από την οπτική γωνία του παλαιστινιακού πληθυσμού. Δεν μεταδίδουν τη μνήμη και την προσωπική τους εμπειρία απευθείας, αλλά μέσω φαντασιακών από τη σφαίρα της κωμωδίας, αναπαριστούν ακατάλληλες αναπαραστάσεις και επικοινωνούν το προσωπικό τους τραύμα.

Η ταινία *5000 Feet is the Best* αφηγείται τις αναμνήσεις ενός αμερικανού χειριστή drone τύπου Predator. Ενώ ο χειριστής του drone που εμφανίζεται στην κάμερα αποφεύγει να συζητήσει την εμπειρία του σε αυτή τη θέση και εστιάζει σε ιστορίες για εγκλήματα στο Λας Βέγκας και στις γύρω περιοχές, ο χειριστής εκτός κάμερας περιγράφει λεπτομερώς τεχνικές πτυχές της δουλειάς και θανατηφόρα περιστατικά με εμπλεκόμενους μαχητές και πολίτες. Ο χειριστής του drone στην κάμερα, πιθανότατα ένας ηθοποιός, φαίνεται να επηρεάζεται από τις τραυματικές αναμνήσεις του χειριστή εκτός κάμερας και χρησιμοποιεί φάρμακα και υπεκφυγές για να αντέξει την πραγματικότητα. Παρά την προσπάθειά του να υποβαθμίσει την αμφίβολη ηθική των άλλων «επαγγελματιών» στα οποία αναφέρεται, δεν καταφέρνει να ξεφύγει από το αντίκτυπο των αναμνήσεων που οικειοποιείται. Οι δύο χειριστές, on και off κάμερα είναι αλληλένδετοι. Η ταινία συνδυάζει επιδέξια την πραγματικότητα και τη μυθοπλασία αναδεικνύοντας την τρωτότητα των μηχανισμών μνήμης και ζητάει από τον θεατή να εισέλθει σε ηθικά και πολιτικά διφορούμενα διασταυρούμενα πυρά φέρνοντας το προσωπικό στο κοινωνικοπολιτικό.

Το κινηματογραφικό ταξίδι του Johannes Gierlinger *Remapping the origins* αναφέρεται στην πολωνική πόλη Bialystok – μια άλλοτε πλουραλιστική και επαναστατική πόλη, πόλη της εργατικής τάξης με μεγάλο μερίδιο εβραϊκού πληθυσμού που τώρα θεωρείται μέρος της Ευρώπης και η πολιτική πίεση της δεξιάς είναι από τις πιο εμφανείς. Η ίδια η ταινία είναι μια αντανάκλαση του τρόπου αντιμετώπισης της ιστορίας και της μνήμης. Καθώς η μνήμη ξεδιπλώνεται σε μια μορφή αντίστασης και ο Gierlinger καταγράφει τις τρέχουσες πολιτικές τάσεις και εγείρει κοινωνικά ζητήματα. Χρησιμοποιεί την πόλη ως μεταφορά για την Ευρώπη και επιχειρεί να αποκαλύψει την ασυνέπεια μεταξύ εθνικισμού και πολυπολιτισμικότητας, στοχαζόμενος ιστορικές αφηγήσεις προκειμένου να κάνει απτές τις προοπτικές του μέλλοντος. Είναι μια προσπάθεια ισορροπίας μεταξύ απώλειας, συνέχειας και προόδου. Το έργο φαίνεται να καθοδηγείται από το ερώτημα πώς επηρεάζουμε την ιστορία και πώς η ιστορία μας επηρεάζει.

This Lemon Tastes of Apple του Hiwa K συνδέει δύο γεγονότα: τη χημική επίθεση στη Χαλάμπτζα το 1988 από τις δυνάμεις του Σαντάμ Χουσεΐν και μια συμπλοκή ανάμεσα σε στρατιωτικούς και πολίτες στις 17 Απριλίου 2011 στη Σουλεϊμανίγια κατά τη διάρκεια των πολιτικών διαμαρτυριών για διαφάνεια, συμμετοχή και ίση πρόσβαση στον πλούτο της χώρας. Η πρώτη επίθεση δεν είναι ένα γεγονός που βιώνεται άμεσα από τον καλλιτέχνη, πρόκειται για μια τραυματική οικογενειακή μνήμη που του αφηγήθηκαν οι συγγενείς που επέζησαν από αυτή. Αλλά, το δεύτερο προέρχεται από την άμεση εμπειρία του καλλιτέχνη καθώς αυτό το έργο δημιουργήθηκε στη διαμαρτυρία. Η φυσική εμπειρία της ανάμνησης μέσω των αισθήσεων και κυρίως της όσφρησης υπογραμμίζεται. Το 1988, οι χημικές ουσίες μύριζαν σαν μήλα, ενώ το 2011 ο αέρας μύριζε έντονα λεμόνι καθώς οι διαδηλωτές τα χρησιμοποιούσαν για να απαλύνουν τον πόνο των ματιών τους από τα δακρυγόνα. Ενώ στο βίντεο γινόμαστε μάρτυρες της επίθεσης του 2011, οδηγούμαστε στο να κατασκευάσουμε μια ανάμνηση από ένα γεγονός που ούτε η πλειοψηφία των επισκεπτών της έκθεσης ούτε ο καλλιτέχνης έχει βιώσει άμεσα. Αυτό το έργο λειτουργεί σε έναν ενδιάμεσο χώρο μεταξύ μνήμης και αμνησίας, μνήμης και ιστορίας, ανακατασκευής από θραύσματα πραγματικών και κατασκευασμένων αναμνήσεων. Ο Hiwa K εισπνέει τα δακρυγόνα μέσα από τη φουσαρμόνικα καθώς παίζει το τραγούδι του Ennio Morricone από το σπαγγέτι γουέστερν *Once upon a time in the West*. Ένας από τους κύριους χαρακτήρες της ταινίας είναι ο Harmonica, ένας άντρας που αναζητά εκδίκηση από έναν εγκληματία.

Η Eva Kofátková μέσα από τις πέντε ασκήσεις – *Hanging, Mound, Sitting, Standing and Home Reconstruction* – επιχειρεί μια εξερεύνηση του τοπίου της μνήμης αποτυπώνοντας την πολυπλοκότητα των πρακτικών που σχετίζονται με τη μνήμη και τη νοηματοδότηση μέσω της εξονυχιστικής εξέτασης και αναδιάταξης πεταμένων οικιακών αντικειμένων. Καθώς τα άτομα που εμφανίζονται στο βίντεο εξετάζουν το σωρό των αντικειμένων, θυμούνται τη σημασία που τους απέδιδαν, προβαίνουν σε ενέργειες για την αποκατάστασή τους και διαμορφώνουν έναν νέο χώρο. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, η μνήμη μερικές φορές αποτυγχάνει: παρά τη λεπτομερή γνώση όλων των οικείων αντικειμένων, δεν μπορούμε πλέον να αναγνωρίσουμε τα μέρη που λείπουν, να τα ονομάσουμε ή να τα συναρμολογήσουμε σωστά. Πρέπει να ξεκινήσουμε εκ νέου ακολουθώντας μια φαινομενολογική προσέγγιση: πώς βιώνει το σώμα μας τη στιβαρότητα, την ευκαμψία, την απαλότητα ή τη ζεστασιά αυτών των αντικειμένων. Η Kofátková αναζητά το εύρος των βαθιά ριζωμένων προτύπων και κανόνων που είτε επηρεάζουν είτε καθορίζουν τη συμπεριφορά μας. Αυτό το έργο είναι μια εξερεύνηση του «οικείου περιβάλλοντος» και της αίσθησης του «να είσαι στο σπίτι».